

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجلس شورای اسلامی
سازمان پژوهش‌های علمی

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

بایدی از خداوند بمان و اعتماد بر این که عالم محضر خداست و به‌کاره نامگر بر اعمال انسان و به مشور پاسب داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه و احتمالی فرهنگ و تمدن بشری، ما دانشجویان و اصحاب بیات علمی و اعدای دانشگاه آزاد اسلامی مشور می‌کردیم اصول زیر را در انجام فعالیت‌های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تعقیب کنیم:

- ۱- اصل برت: التزام به برت جویی از مرکز رفق غیر حرفه‌ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به سلبه‌های غیر علمی می‌آیند.
- ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تمهید به انتخاب از مرکز جانب داری غیر علمی و سائنس از اموال، تجهیزات و وسع و اختیار.
- ۳- اصل ترویج: تمهید به روح دانش و ابداع نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- اصل احترام: تمهید به رعایت حریم‌ها و حرمت‌ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تمهید خودداری از مرکز حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهش‌یگان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل رازداری: تمهید به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد سازمان کشور و کلیه افراد و نهادی مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل حقیقت‌جویی: تلاش در راستای پی‌جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از مرکز پنهان‌سازی حقیقت.
- ۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تمهید به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
- ۹- اصل منافع ملی: تمهید به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن به‌شیرد و توسعه کشور و کلیه مراحل پژوهش.

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی، گروه روانشناسی
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش: روانشناسی کودکان استثنایی

عنوان:

**تأثیر تقویت مهارت‌های حرکتی
بر رشد زبان کودکان کم توان ذهنی آموزش پذیر**

استاد راهنما:

دکتر فرناز کشاورزی ارشدی

استاد مشاور:

دکتر حسین محقق

دانشجو:

معصومه حمزه

زمستان ۱۳۹۱

تقدیم به

ضمن کرامیداشت خاطرات و طلب علودرجات برای روح

فداکار مادرم

و سپاسگزاری از پدر بزرگوارم این پایان نامه را تقدیم می کنم به

تمامی دانش آموزان استثنایی کشورم

بمشکر و قدردانی:

ضمن قدردانی و سپاس از زحمات بی‌شائبه سرکار خانم فرناز کشاورزی ارشدی که بارها همیانی های

ارزشمند و پراج آموخته های خویش را چون چراغی فراروی من نهادند.

در اینجا لازم می دانم که از زحمات استاد کرامت در جناب آقای دکتر حسین محقق که با مشورت

هوشمندانه و دقت نظر عالمانه در تدوین این مجموعه یاریم نمودند، بمشکر و قدردانی نمایم.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب **معصومه حمزه** دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد نا پیوسته به شماره دانشجویی ۸۹۰۹۳۶۳۱۲۰۰ در رشته روانشناسی

کودکان استثنایی که در تاریخ ۹۱/۱۱/۱۷ از پایان نامه خود تحت عنوان " **تاثیر تقویت مهارت‌های حرکتی بر رشد زبان**

کودکان کم توان ذهنی آموزش پذیر " با کسب نمره ۱۸ و درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و.....) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و.... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء:

بسمه تعالی

در تاریخ ۹۱/۱۱/۱۷

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم **معصومه حمزه** از پایان نامه خود دفاع نموده و با
نمره **۱۸ بحروف هیجده** و با **درجه عالی** مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول: کلیات پژوهش	
مقدمه	۳
بیان مسئله	۴
اهمیت و ضرورت پژوهش	۸
هدف های پژوهش	۱۰
فرضیه های پژوهش	۱۰
متغیرهای پژوهش	۱۰
تعاریف نظری و عملیاتی متغیرها	۱۲
فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش	
رشد زبان از تولد تا ۸ سالگی	۱۴
نظریه های یادگیری و رشد زبان کودک	۲۲
نظریه یادگیری شناختی زبان	۲۸
نظریه یادگیری پردازشی (تعاملی) زبان	۲۹
ساخت و کار درون داد زبانی و یادگیری زبان مادری	۳۰
رشد حرکتی	۳۴
مهارت های حرکتی	۳۸
حیطه مهارت های حرکتی	۳۸
تقویت مهارت های حرکتی درشت	۳۹
تقویت مهارت های حرکتی ظریف	۴۲
دو ساله اول زندگی و کسب مهارت ها در کودکان عادی	۴۷
مراحل رشد از نظرژان پیازه	۵۱

مهارت های حسی و حرکتی و مسئله برتری جانبی	۵۲
عوامل موثر بر رشد حرکتی	۵۲
عقب ماندگی ذهنی	۵۴
عقب ماندگی ذهنی و زبان	۵۵
پیشینه تحقیق	۷۶
پیشینه تحقیقات خارجی	۷۶
پیشینه تحقیقات داخل ایران	۷۹

فصل سوم: روش پژوهش

طرح پژوهش	۸۵
روش پژوهش	۸۵
جامعه آماری، نمونه و روش نمونه گیری	۸۶
ابزار پژوهش	۸۶
آزمون رشد زبان TOLD	۸۷
روش اجرا و گردآوری داده ها	۹۲
روشهای تحلیل آماری داده ها	۹۲

فصل چهارم : تجزیه و تحلیل داده ها

توصیف داده ها	۹۴
میزان زبان آوایی گروه آزمایش	۹۴
میزان زبان آوایی گروه کنترل	۹۵
میزان زبان نحوی گروه آزمایش	۹۶
میزان زبان نحوی گروه کنترل	۹۷
میزان زبان معنایی گروه آزمایش	۹۸
میزان زبان معنایی گروه کنترل	۹۹

۱۰۰	آزمون فرضیه ها
۱۰۰	فرضیه اول
۱۰۱	فرضیه دوم
۱۰۲	فرضیه سوم

فصل پنجم: بحث و بررسی یافته های پژوهش

۱۰۴	فرضیه اول
۱۰۵	فرضیه دوم
۱۰۶	فرضیه سوم
۱۰۷	محدودیت ها
۱۰۸	پیشنهادات
۱۰۸	پیشنهادات پژوهشی
۱۰۸	پیشنهادات کاربردی
۱۱۰	منابع فارسی
۱۱۵	منابع انگلیسی

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول (۱-۲) مدل های یادگیری زبان.....	۲۷
جدول (۲-۲) ساخت و کارهای موثر در زبان.....	۳۰
جدول (۳-۲) سطوح عقب ماندگی ذهنی با توجه به اندازه گیری هوشبهر.....	۵۴
جدول (۴-۲) بررسی مارکوویز(۱۹۷۴) در مورد درک صفات فضایی.....	۶۴
جدول (۱-۳) خرده آزمون ها و متوسط ضرایب اعتباری آنها.....	۸۷
جدول (۱-۴) آمار توصیفی زبان آوایی گروه آزمایش.....	۹۴
جدول (۲-۴) آمار توصیفی زبان آوایی گروه کنترل.....	۹۵
جدول (۳-۴) آمار توصیفی زبان نحوی گروه آزمایش.....	۹۶
جدول (۴-۴) آمار توصیفی زبان نحوی گروه کنترل.....	۹۷
جدول (۵-۴) آمار توصیفی زبان معنایی گروه آزمایش.....	۹۸
جدول (۶-۴) آمار توصیفی زبان معنایی گروه کنترل.....	۹۹
جدول (۷-۴) تحلیل کوواریانس تاثیر تقویت مهارت های حرکتی بر رشد زبان آوایی.....	۱۰۰
جدول (۸-۴) تحلیل واریانس تاثیر تقویت مهارت های حرکتی بر رشد زبان نحوی.....	۱۰۱
جدول (۹-۴) تحلیل کوواریانس تاثیر تقویت مهارت های حرکتی بر رشد زبان معنایی.....	۱۰۲

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار (۱-۴) نمودار ستونی میانگین میزان زبان آوایی گروه آزمایش.....	۹۴
نمودار (۲-۴) نمودار ستونی میانگین میزان زبان آوایی گروه کنترل.....	۹۵
نمودار (۳-۴) نمودار ستونی میانگین میزان زبان نحوی گروه آزمایش.....	۹۶
نمودار (۴-۴) نمودار ستونی میانگین میزان زبان نحوی گروه کنترل.....	۹۷
نمودار (۵-۴) نمودار ستونی میانگین میزان زبان معنایی گروه آزمایش.....	۹۸
نمودار (۶-۴) نمودار ستونی میانگین میزان زبان معنایی گروه کنترل.....	۹۹

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی تاثیر تقویت مهارت های حرکتی بر رشد زبان دانش آموزان کم توان ذهنی دختر انجام شد. نمونه آماری دانش آموزان دختر کم توان ۸ تا ۱۲ سال مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۱۳۹۱-۱۳۹۲ شهر همدان بودند. آزمودنی ها به روش تصادفی در دو گروه آزمایش و گواه مورد ارزیابی قرار گرفتند. برای سنجش رشد زبان از آزمون رشد زبان و برای انجام تقویت مهارت های حرکتی از پروتکل تقویت مهارت های حرکتی محقق ساخته استفاده شد. از آزمودنی ها پیش آزمون رشد زبان گرفته شد و بعد از ۱۰ جلسه تمرین و تقویت مهارت های حرکتی ، پس آزمون گرفته شد. برای آزمون معناداری تفاوت مشاهده شده بین زبان آوایی، نحوی و معنایی دو گروه آزمایش و کنترل در پس آزمون و کنترل اثر نمره های پیش آزمون از تحلیل کوواریانس استفاده شد و نمرات هر دو گروه با هم در هر سه حیطه رشد آوایی، رشد نحوی و رشد معنایی زبان بررسی شد. مقایسه و تجزیه و تحلیل داده های دو گروه آزمودنی ها نشان داد تقویت مهارت های حرکتی بر رشد زبان کودک در سه حیطه رشد آوایی، رشد نحوی و رشد معنایی تاثیر مثبت و معنا دار در سطح ۰/۰۵ دارد .

کلید واژه ها: مهارت های حرکتی، رشد زبان، دانش آموزان کم توان ذهنی آموزش پذیر

فصل اوّل

کلیّات پژوهش

مقدمه

رشد حرکتی کودک همزمان با رشد جسمانی و فیزیولوژیکی، همچنین براساس چگونگی تعامل وی با اطرافیان که به میدان تحولی کودک نظم، جهت و انسجام می دهد، متحول میشود. کودکان، آموزندگان پر جنب و جوش و فعال هستند لذا حرکت، شرایطی را برای کودک فراهم می سازد که براساس آن می تواند به اکتشاف دنیای پیرامونش پردازد. جنسن^۱ (۲۰۰۲) معتقد است که فرد میتواند مجموع توانایی های مغزی خود را به یاری حرکت مورد بهره برداری قرار دهد یا توانمندی ها را به شکوفایی برساند. رشد حرکتی و شرکت فعال کودک در بازی های گوناگون حرکتی اساس رشد عاطفی - اجتماعی، روانی - حرکتی و شناختی او را تشکیل می دهد (رخشان، ۱۳۷۱).

اولین یادگیری فرد، یادگیری حرکتی است یعنی واکنش های عضلانی و حرکتی در خلال رفتار و حرکت، در کنش متقابل با جهان است و دست به تجربیات درباره آن می زند. کنترل ارادی فعالیتهای حرکتی ارتباط مستقیمی با رشد^۲ دارد. الگوهای حرکتی بسیار هماهنگ که برای جابجایی ضروری است از الگوهای بازتابی نارس شکل می گیرند (بیابانگرد، ۱۳۷۱).

بر طبق نظر دانشمندان معتقد به نظریه تکامل، بسیاری از بازتاب هایی که در نوزادان یافت می شود نظیر تنفس، خمیازه کشیدن، سرفه کردن، عطسه کردن بازتاب گونه و مکیدن برای ادامه حیات ضروری اند. نوزادان در انجام بازتابهای اولیه اراده ای ندارند و در آنها حرکت تحت تاثیر سطوح ساقه مغز و نخاع در دستگاه عصبی قرار دارد. هنگامی که کودک کنترل بیشتری بر اعضا خود پیدا می کند، مغز میانی و قشر مخ جایگزین مراکز قبلی می شوند. در این حالت کودک دیگر از صورت

^۱ - Jensen
^۲ maturation

یک موجود کاملاً زمین گیر به موجودی تبدیل می شود که قادر است خود را به یک وضعیت قائم تغییر شکل دهد (علیزاده، ۱۳۸۵).

گفتار به عنوان یک پدیده حرکتی، مستلزم توانایی در انجام حرکات تکرار شونده و سریع اندامهای گویایی است و نیازمند مهارتهای حرکتی بی نهایت ظریف و دقیق است. بسیاری از صاحب نظران معتقدند بین توانایی حرکتی کلی و مهارت در پدیده تولید گفتار ارتباط وجود دارد. سامر (۱۹۷۴) در تحقیقی به این نتیجه رسید که بین مهارتهای حرکتی و اختلال در تولید گفتار، ارتباط وجود دارد. (به نقل از دولتشاهی و ملیحی ذاکرینی، ۱۳۸۴).

بیان مساله

کودک از زمان تولد، توسعه مهارتهای حرکتی خود را با حرکات بازتابی^۱ آغاز می کند. این رفتارها به تدریج در سطح هوشیاری کودک قرار می گیرند و کنترل شده و ارادی انجام می شوند. دسترسی ها، سینه خیز رفتن، چهار دست و پا رفتن، راه رفتن، پرتاب کردن و غیره از جمله این مهارتها است. و مهم این است که دست یابی به هر یک از این مهارت ها همراه با رشد سایر توانایی های شناختی، ادراکی، حسی و گفتاری کودک می باشد. الگوی رشد کودک طبیعی نشان می دهد که در همه ی جنبه های شناختی، ادراکی، حسی حرکتی، یادگیری و... روندی رو به بالا مشاهده می شود (سیف نراقی، ۱۳۸۷).

پیاژه اعتقاد دارد کودک قبل از زبان باز کردن دارای هوش حسی - حرکتی می باشد که بایستی این هوش در زمینه های مختلف بروز نماید. اکتساب زبان تا زمانی که شماری از توانایی های شناختی مهم از جمله مفهوم پایداری شیء^۲ بروز نکرده است، شروع نمی شود. به بیانی هوش حسی - حرکتی کودک باید قبل از زبان باز کردن بروز کند. وی اعتقاد دارد که اولین گفته های کودک شامل مواردی است که قادر به درک آنهاست. کودک درباره چیزهایی که برایش جالب است

^۱ reflex
^۲ object consistency

و توجهش را جلب می کند و همچنین درباره مسائلی که از دیگران، اشیاء، پدیده ها و روابط می داند، حرف می زند. بنابراین رشد زبانی عبارت از این است که کودک بیاموزد که چگونه آنچه را می داند بر زبان آورد. معانی ابراز شده در اولین جمله های تلگرافی کودک و قواعدی که برای ترکیب کلمات بکار می برد باید بر حسب دانش کودک از اشیای واقعی محیط زندگی اش تبیین شود (همان منبع).

ارتباط از طریق گفتار به برنامه ریزی و هماهنگی حرکتی پیچیده ای نیاز دارد که بروز آن نیازمند برنامه ریزی توسط سطوح عالی دستگاه عصبی (قشر مخ) و اجرای ظریف و ماهرانه توسط عضلات مربوط به دستگاه گفتار می باشد. از این رو تولید گفتار مستلزم سلامت دستگاه عصبی مرکزی و محیطی است. کودکان مبتلا به اختلالات خاص زبانی، در یکپارچه سازی و تغییر سریع آواها دچار مشکل می شوند. همچنین این کودکان دچار اختلال در پردازش حسی اطلاعات هستند که به سرعت تغییر می کند (دولت‌شاهی و ملیحی ذاکرینی، ۱۳۸۴).

همچنین با توجه به نقشی که دستگاه عصبی به ویژه عقده های قاعده ای در مهارتهای حرکتی ایفا می نمایند و با توجه به شواهد موجود که حاکی از اختلال در دستگاه عصبی و عقده های قاعده ای است می توان انتظار داشت که مهارتهای حرکتی ظریف و درشت در کودکان دچار مشکل گفتار و زبان تاثیر قابل ملاحظه ای در میزان این مشکل داشته باشد (احمدوند، ۱۳۷۵).

از مدتها پیش نقص و نارسایی در مهارتهای حرکتی مورد توجه بسیاری از پژوهشگران بوده است. کادسجوو گیلبرگ^۱ (۱۹۹۸) هم پوشی بین مشکلات توجه و مشکلات حرکتی را مورد بررسی قرار داده و آن را تحت "نقص در توجه، کنترل حرکتی و ادراک" مطرح نمودند. پیکر و هیی (۱۹۹۹) نیز به بررسی هماهنگی حرکتی در کودکان با اختلال نقص توجه / بیش فعالی پرداختند. آنها دریافتند این کودکان مشکلاتی در هماهنگی حرکتی نشان می دهند. همچنین در این پژوهش نشان داده شد که بین عدم توجه و مشکلات حرکتی ارتباط قوی وجود دارد و سطوح بالاتر عدم توجه

^۱ Kadsojo & Gilberg

پیش بینی کننده مشکلات حادثر در هماهنگی حرکتی است. پژوهش دیویی^۱ و همکاران (۲۰۰۰) نشان داد که کودکان با ناتوانی های یادگیری و مبتلا به نارساخوانی^۲ مشکلات حادثری درهماهنگی حرکتی دارند. چابکس^۳ و همکاران (۲۰۰۷) پژوهشی در زمینه نارسایی حرکتی کودکان مبتلا به اختلال در خواندن انجام دادند. هدف از این پژوهش تعیین فراوانی نارسایی حرکتی در کودکان با اختلال درخواندن بود. نتایج به دست آمده از این پژوهش مبین رابطه معنادار بین نقص در توجه و نارسایی های حرکتی بود. هیل (۱۹۹۸) با انجام پژوهشی دریافت کودکان با مشکلات زبانی به طور معناداری در تکالیف حرکتی مشکل دارند.

تحقیقات گذشته نشان دادند که کودکان با مشکلات حرکتی مشکلات بسیاری در زبان، خواندن، ریاضی و مهارتهای ادراک دیداری نشان می دهند. کادسجو و گیلبرگ (۱۹۹۹) دریافتند اختلال هماهنگی رشدی ارتباط قوی با اختلال بیش فعالی دارد، به طوری که تقریباً نیمی از کودکان با اختلال هماهنگی رشد بیش فعالی دارند، آنها همچنین گزارش کردند بین مشکلات حرکتی و مشکلات در ادراک خواندن در ده سالگی ارتباط قوی وجود دارد. برخی از محققان عقیده دارند ارتباط نقایص حرکتی با نقایص خواندن ممکن است مبین زمینه ارثی این اختلالات باشد. نتایج دو مطالعه خانوادگی از این عقیده حمایت می کند که ارتباط بسیار قوی بین ناتوانی های خواندن و مشکلات حرکتی وجود دارد (احمدوند، ۱۳۷۵).

از آنجایی که کودک کم توان ذهنی معمولاً فردی کند، با دامنه فعالیت های حرکتی کم می باشد و حتی تعداد قابل توجهی از این کودکان دارای مشکل جسمی - حرکتی می باشند همچنین رشد حرکتی آنها با تاخیر روبروست لذا قابل پیش بینی است که کودک کم توان ذهنی در سایر توانایی ها مانند ادراک و گفتار نیز با تاخیر و مشکلات جدی روبرو شود، از طرفی سالها تجربه ی کاری پژوهشگر در زمینه ی ورزش کودکان کم توان ذهنی آموزش پذیر، پژوهشگر را با این واقعیت روبرو کرده است که اغلب کودکان کم توان ذهنی آموزش پذیر که در فعالیت های ورزشی کندتر و بی

^۱ Deoei
^۲ - dyslexia
^۳ CHabex

تحرك تر از ساير هم سالان همنون خود بوده اند در تكلم، گفتار و حتى شنيدن نيز دچار مشكل بيشترى نسبت به ساير همنونان خود بوده اند لذا پژوهشگر به چگونگى ارتباط بين حركت و گفتار علاقمند شده و همواره در پى اين سوال بوده است كه آيا مى توان با دخالت زودهنگام در حركت كودك كم توان ذهنى بر روند رشد گفتار كودك تاثير داشت و چنانچه اين سوال پاسخ مثبت به همراه داشته باشد، چگونه و از چه راههاى مى توان كمك و دخالت بهنگام را براى اين كودكان شروع نمود تا در سنين بالاتر والدين اين كودكان كم توان با مساله ي از دست رفتن وقت و زمان مناسب براى ايجاد تغيير و پيشگيرى و درمان روبرو نشوند. اهميت اين موضوع براى كودك كم توان ذهنى آموزش پذير به نسبت ساير گروه هاى كم توان ذهنى به اين لحاظ است كه اين گروه علاوه بر افراد خانواده در تعامل با ساير افراد جامعه مانند مربي، معلم، همكلاسى و... قرار مى گيرند و داشتن مشكل گفتارى ممكن است موجب عدم ارتباط صحيح آنها با سايرين شود اما براى مثال كودك كم توان ذهنى تربيت پذير با هر نوع گفتار به لحاظ محدوديت دامنه ي ارتباطى نهايتا نوعى از ارتباط را با والدين خود كه معمولا تنها افراد در برخورد و محاوره ي با آنهاست را برقرار خواهد كرد. بر همين اساس در اين مطالعه پژوهشگر بر آن است تا ببيند "آيا مى توان با تقويت مهارت هاى حركتى بر رشد و تحول زبان كودكان كم توان ذهنى آموزش پذير تاثير مثبت گذاشت و آن را بهبود بخشيد؟"

اهمیت و ضرورت پژوهش :

در دنیای امروز که عصر تکنولوژی و رقابت است و حتی در گذر زمان، انسانهای عادی نیز از همدیگر سبقت گرفته و برای اهداف محدود همدیگر را پشت سر می گذارند، بدون شک، افرادی که دچار معلولیت باشند، خودبخود کنار گذاشته خواهند شد. به این منظور، برای این که افراد در گذر زمان کمتر نادیده گرفته شوند، نیاز دارند تا چنانچه نقایصی دارند، این نقایص تا آنجا که امکان دارد کم رنگتر شود. انسان دارای ویژگی های متعددی است از جمله ویژگی های شناختی، حسی - حرکتی، روانی - عاطفی و ... طبیعی است که نقص در هر حیطه باعث خواهد شد که در سازگاری خود با محیط دچار مشکل شود. یکی از این حیطه ها که بسیار مهم بوده و در سازگاری فرد با محیط موثر است، حیطه حسی - حرکتی است. بدین منظور تقویت مهارت های حسی - حرکتی^۱ لازم است (رحمانی نیا، ۱۳۸۲).

ریزن و آرونز (۱۹۵۹، نقل از شفیعی درآمدی، ۱۳۸۰) بر اهمیت حرکت در رشد و پالایش توانائی های ادراکی، گفتاری، دیداری و سازگاری آن ها با ماهیچه ها و همچنین دستگاه عصبی کودک تاکید نمودند. کودک زمانی می تواند صحبت کند که بتواند بایستند یعنی توانایی حرکتی او رشد یافته و سپس زبان و ارتباط کلامی او ظاهر شود. بچه ی ۵ ساله زمانی می تواند یک گره پروانه ای بزند که مهارت های حرکتی ظریف او رشد یافته باشد و همچنین میزان رشد شناختی او این مهارت را تکمیل کند (افروز، ۱۳۸). افرادی چون پیازه، گتمن^۲، کپارت^۳، دلاکاتو^۴، سال (۱۹۸۹) هر کدام برای نقش مهارت های حسی - حرکتی در رشد شناختی و ادراکی کودکان راهبردهایی را ارائه کرده اند. پیازه زیر بنای رشد فرآیندهای عقلانی چون زبان، شناخت و تفکر را در شکل گیری درست و به موقع دوره ی حسی - حرکتی می داند. دلاکاتو رابطه ی قوی بین سازمان عصبی و حرکت ها را مطرح کرد. گتمن ادراک بینایی از راه آموزش حرکتی را امکان پذیر ساخت. کپارت مشکلات یادگیری

^۱ sensory motor skills

^۲ Getman

^۳ Kpart

^۴ Delakato